	Комунальний заклад **«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ»** **Дніпропетровської обласної ради** **СИЛАБУС**
Освітній компонент	**Основи соціології**
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Спеціальність	І5 Медсестринство
Галузь знань	І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Статус освітнього компонента	Вибіркова
Форма навчання	Очна/денна
Рік навчання / семестр	ПЗСО, другий рік, ІІІ семестр
Кількість кредитів ECTS/обсяг	Кредитів - 3 Усього: 90 год Лекцій: 24 год Семінарів:30 год Самостійна робота: 36 год
Викладач	Гайдук Ліна Олександрівна
E-mail	l.gayduk@krmedkol.com
Консультації	За графіком упродовж навчального року
Анотація до курсу	Дисципліна «Основи соціології» є складовою комплексної підготовки й забезпечення високої кваліфікації медичних працівників, які будуть конкурентоздатними, спроможними конструктивно вирішувати виробничі завдання, впроваджувати ефективну життєву стратегію. Дисципліна спрямована на формування у майбутніх фахівців зі спеціальності «Медсестринство» розуміння соціальних детермінант здоров'я та функціонування системи охорони здоров'я як важливого суспільного інституту. Відповідно до вимог Стандарту фахової передвищої освіти, здобувачі освіти опановують навички аналізу соціальної структури суспільства, специфіки взаємодії у тріаді «медичний працівник – пацієнт – громада» та особливостей соціальної медицини. Важливим є акцент на вивченні соціології нерівності у доступі до медичних послуг, професійної етики та ролі медичної сестри у забезпеченні громадського здоров'я в сучасних біоетичних координатах. Вивчення дисципліни сприятиме розвитку критичного мислення, соціологічної уяви та загальних компетентностей, необхідних для ефективної професійної комунікації та адаптації до змін у сучасному соціокультурному середовищі.

Мета та завдання курсу	**Метою вивчення** освітнього компонента «Основи соціології» є формування у здобувачів освіти системи теоретичних знань про суспільство як цілісний організм, а також розвиток соціологічного мислення для аналізу медико-соціальних процесів; розвиток навичок креативного та критичного науково-практичного, раціонально-орієнтованого мислення, що забезпечує конструктивну участь у соціально-перетворювальній та професійній діяльності. **Основними завданнями** освітнього компонента є: підготувати майбутніх фахівців сестринської справи до ефективної професійної комунікації у полікультурному суспільстві, оптимізації взаємодії у системі «медсестра — пацієнт» та активної участі в реалізації програм громадського здоров'я. здатність до проблематизації - вміння ставити питання і шукати способи їх вирішення, розглядати парадокси, альтернативи, суперечності; діяти компетентно відповідно до етичних принципів та усвідомлення соціальних наслідків своєї професійної діяльності; здатність давати визначення здатність формулювати, впорядковувати, послідовно аналізувати свої думки; сформувати естетичні установки та ціннісні орієнтації, необхідні для активної діяльності у всіх сферах життя суспільства, враховуючи клінічну практику у медицині; сприяти формуванню майбутньої медичної сестри нового типу, яка поєднує професійні знання, фахову компетентність з активною громадянською позицією; розкрити закономірності розвитку людини як головного об'єкта дослідження та медичного впливу, навчити знаходити головні ланки причинно-наслідкових зв'язків і відрізняти їх від побічних як у матеріальних, так і в духовних процесах; виробити навички аргументації власних переконань. Обов’язковим завданням постає формування компетентностей заявлених у ОПП «Сестринська справа» освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» галузі знань І Охорона здоров’я та соціальне забезпечення спеціальності І5 Медсестринство: **ЗК1** Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. **ЗК2** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній

	системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. **ЗК3** Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. **ЗК4** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК8** Здатність до міжособистісної взаємодії. **СК11** Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки. **СК14** Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.
Програмні результати навчання	**РН6.** Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

Зміст курсу

ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНИХ РОБІТ

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Лекції	Сам. роб
1	Соціологія як наука.	2	
	Історія становлення і розвитку соціології .		4
2	Методика проведення соціологічних досліджень.	2	
	Вимоги до складання анкет та опитувальних листів. Види запитань.		2
3	Суспільство як соціальний організм.	2	
	Базові соціальні інститути та їх функції.		2
	Медицина як соціальний інститут.		2
4	Особистість. Соціалізація особистості.	2	
	Основні теорії соціалізації. Девіантна поведінка.		2
5	Соціологія економіки.	2	
6	Соціологія праці. Управління трудовим колективом.	2	
	Управління трудовим колективом. Менеджмент.		2
7	Соціологія конфлікту.	2	
	Конфлікт у трудовому колективі та шляхи його розв’язання.		4
8	Соціологія політики	2	
	Політична система в Україні.		4
9	Соціологія релігії	2	
	Релігійні процеси в Україні.		2

10	Соціологія сім'ї. Гендерні відносини.	2			
	Роль медицини в забезпеченні відтворення населення та плануванні сім'ї.		2		
11	Соціологія молоді.	2			
	Стан дослідження молодіжних проблем в Україні.		4		
12	Соціологія медицини та здоров'я.	2			
	Напрями реформування системи охорони здоров'я України.		4		
	Разом	24	36		

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	Години
1	Соціологія як наука.	2
2	Історія соціології.	2
3	Методика проведення соціологічних досліджень.	2
4	Суспільство як соціальний організм.	2
5	Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства.	2
6	Особистість у системі соціальних зв'язків. Соціалізація особистості.	2
7	Соціологія економіки.	4
8	Соціологія праці. Управління трудовим колективом.	2
9	Соціологія конфлікту.	2
10	Соціологія політики.	2
11	Етносоціологія.	2
12	Соціологія релігії.	2
13	Соціологія сім'ї. Гендерні відносини	2
14	Соціологія молоді.	2
15	Соціологія медицини та здоров'я	2
	Разом:	30

Пререквізити	«Історія та культура України», «Основи психології та міжособового спілкування, медичної етики та деонтології», «Анатомія та фізіологія людини», «Основи медсестринства».
Кореквізити	«Основи філософських знань», «Українська мова (за професійним спрямуванням)»,
Постреквізити	«Медсестринство в гінекології та репродуктивне здоров'я і планування сім'ї», «Медсестринство в сімейній медицині з паліативною допомогою та основами геронтології», «Медсестринство у внутрішній медицині».
Методи навчання	Пояснювально-ілюстративний, проблемно-орієнтований, пошуковий, практико-орієнтований, кейс-метод, метод моделювання професійних ситуацій, дискусія, мозковий штурм, філософський аналіз твору мистецтва, метод проєктів, робота в малих групах, інтерактивні та цифрові освітні технології, самостійна робота з філософськими текстами, філософська інтерпретація, пояснення і оцінка філософських вчень. Теоретична підготовка

	передбачає форми лекції: проблемні, інтерактивні, мультимедійні, з використанням презентацій, відеофрагментів, аудіо-відеоматеріалів, опитувань, відеооглядів з коментарями викладача. Семінарські заняття передбачають медіаактивність: створення освітніх постів з професійним контентом, герменевтичні дискусії та деконструкції текстів, професійні симуляції: рольові ігри, «casestudy»; ігрові технології: мікродослідження, хакатони, онлайн-вікторини; використання електронних ресурсів – інтерактивні посібники, QR-коди до додаткових матеріалів; групові проєкти, гейміфіковані платформи. Самостійна робота передбачає роботу з статистичними даними, з цифровими ресурсами, виконання тестових, пошукових, аналітичних і професійно орієнтованих завдань.
Методи контролю	Усний контроль (індивідуальне та фронтальне опитування, бесіда, обговорення); письмовий контроль (письмові та аналітичні завдання); тестовий контроль (тематичне та онлайн-тестування, мікротести); практико-орієнтовані та ситуаційні завдання; аналіз і розв’язання кейсів; контроль виконання самостійної роботи; презентації та творчі роботи; взаємооцінювання; самооцінювання.
Види контролю	Поточний та підсумковий контроль відповідно до навчального плану

Перелік практичних навичок та умінь

1. Використовувати основні соціологічні поняття, категорії та терміни для осмислення явищ і процесів суспільного життя, сфери охорони здоров’я.
2. Аналізувати соціальні проблеми, визначати їх сутність і можливі шляхи розв’язання.
3. Розрізняти основні типи суспільства та розуміти закономірності й напрями розвитку.
4. Порівнювати концепції та погляди на суспільство представників різних наукових шкіл. Аналізувати вплив соціальних детермінант (статус, рівень доходів, умови життя, освіта) на стан фізичного та психічного здоров'я пацієнтів і громади.
5. Формулювати власну світоглядну позицію, аргументувати її та обґрунтовувати власні судження щодо суспільно значущих процесів.
6. Здійснювати критичний аналіз інформації, розпізнавати логічні помилки, упередження та маніпулятивні твердження. Виявляти соціальні чинники ризику виникнення захворювань та бар'єри у доступі різних верств населення до якісних медичних послуг.
7. Аналізувати моральні цінності, етичні норми та принципи людської поведінки. Моделювати ефективну взаємодію у тріаді «медична сестра — пацієнт — родина пацієнта» з урахуванням соціокультурних, етнічних та релігійних особливостей.
8. Визначати морально-етичні аспекти професійної діяльності медичного працівника.
9. Розглядати професійну діяльність медичної сестри крізь призму гуманізму, людської гідності, поваги до особистості та прав пацієнта.
10. Аналізувати моральні дилеми, що виникають у взаємодії медичного працівника, пацієнта та його родини.
11. Застосовувати принципи толерантності, поваги до людської гідності та відповідальності у професійному й повсякденному спілкуванні.
12. Дотримуватися принципів академічної доброчесності під час навчання, роботи з інформацією та підготовки навчальних завдань.

13. Використовувати логічне мислення, аналіз, синтез, порівняння й узагальнення під час розгляду навчальних і професійно орієнтованих ситуацій. Інтерпретувати базові соціологічні дані, результати опитувань та демографічну статистику для оцінки потреб пацієнтів у медико-соціальній допомозі.
14. Застосовувати навички соціологічної уяви та критичного мислення для швидкої адаптації до змін у структурі та реформах системи охорони здоров'я.
15. Розробляти та проводити мікросоціологічні опитування (анкетування, інтерв'ю) серед пацієнтів для оцінки якості медсестринського догляду та рівня їхнього задоволення послугами.
16. Інтегрувати принципи біоетики та соціальної рівності у щоденну професійну діяльність медсестри, протидіючи проявам стигматизації чи дискримінації пацієнтів.
17. Організовувати просвітницькі заходи та медико-соціальні проєкти на рівні територіальної громади для популяризації здорового способу життя та громадського здоров'я.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Об'єкт, предмет та структура соціологічного знання.
2. Основні функції соціології та їх значення для медичної практики.
3. Огюст Конт як засновник соціології та його теорія позитивізму.
4. Концепція соціологізму та теорія аномії Еміля Дюркгейма.
5. Теорія соціальної дії та розуміючої соціології Макса Вебера.
6. Поняття суспільства як соціальної системи та його головні ознаки.
7. Соціальні інститути: поняття, ознаки, функції та дисфункції.
8. Соціальна структура суспільства та її основні елементи.
9. Соціальна стратифікація: поняття, історичні типи та сучасні критерії.
10. Соціальна мобільність, її види та канали в сучасному суспільстві.
11. Соціальні спільноти та соціальні групи: класифікація та роль у суспільстві.
12. Медичні працівники як специфічна професійна та соціальна група.
13. Співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність» та «особистість».
14. Процес соціалізації особистості, його етапи та фази.
15. Агенти та інститути соціалізації, їх роль на різних етапах життя людини.
16. Соціальний статус особистості: поняття, структура та види (приписаний, набутий).
17. Соціальна роль особистості та проблема рольових конфліктів у діяльності медика.
18. Соціальний контроль: поняття, механізми, види санкцій.
19. Девіантна поведінка: поняття, причини виникнення та основні форми.
20. Соціологія медицини та здоров'я: предмет, завдання та історія становлення.
21. Здоров'я та хвороба як соціальні категорії та об'єкти соціологічного аналізу.
22. Соціальні детермінанти здоров'я та фактори ризику в сучасному суспільстві.
23. Спосіб життя як інтегральний соціологічний чинник збереження здоров'я.
24. Соціальні аспекти демографічних процесів (народжуваність, смертність, міграція).
25. Соціально-демографічна ситуація в Україні та її вплив на систему охорони здоров'я.
26. Соціальні проблеми інвалідності та концепція інклюзії в суспільстві.
27. Система охорони здоров'я як найважливіший соціальний інститут суспільства.
28. Соціальний статус і соціальні ролі лікаря, медичної сестри (фельдшера) та пацієнта.
29. Соціологічний аналіз «ролі хворого» у концепції Толкотта Парсонса.
30. Основні моделі взаємодії у системі «медичний працівник — пацієнт».
31. Соціальні конфлікти в медичному середовищі та стратегії їх розв'язання.
32. Синдром професійного вигорання медичних працівників як соціальна проблема.

33. Медична соціологія та біоетика: соціальні проблеми біомедичних технологій.
34. Поняття та структура програми емпіричного соціологічного дослідження.
35. Основні етапи організації та проведення соціологічного дослідження.
36. Метод опитування в соціології: специфіка анкетування та інтерв'ювання.
37. Правила складання соціологічної анкети для пацієнтів та колег.
38. Метод спостереження у соціології, його види та застосування в медицині.
39. Метод аналізу документів (контент-аналіз) у дослідженні медичної сфери.
40. Соціологічний моніторинг громадської думки щодо якості медичного обслуговування.

Політика курсу

Навчальна дисципліна «Основи соціології» є вибірковою для студентів спеціальності І5 Медсестринство. Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями та компетентностями з дисципліни .

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів);
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку коледжу, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, пацієнтами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики;
- використання цифрових ресурсів, інструментів ШІ допускається як допоміжний засіб навчання за умови критичного оцінювання інформації, самостійності виконання завдань та дотримання академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх заняттях: семінарських заняттях, підсумковому контролі є обов'язковим з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків за поважною причиною).

Політика оцінювання

ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ з дисципліни «Основи соціології» здійснюється на основі результатів поточного оцінювання та виставляється на останньому практичному (семінарському) занятті. Поточний: (засвоєння теми) контролюється на семінарських заняттях з метою перевірки рівня засвоєння вивченого матеріалу: усне опитування (фронтальне, групове, індивідуальне, комбіноване); тестування, контроль за ефективністю самостійної роботи (підготовка і виступ з доповіддю, розв'язання кейсів / ситуаційного завдання).

Знання теоретичного матеріалу контролюється шляхом комп'ютерного тестування

Критерії оцінювання тестів

Фінальна оцінка за тестові завдання встановлюється на основі відсотка правильних відповідей:

Кількість правильних відповідей в %	Оцінка
90-100%	5
89-74%	4
73-60%	3

<60%	2

Відпрацювання та перескладання

Порядок відпрацювання пропущених занять, повторного оцінювання та оскарження результатів визначається відповідними внутрішніми нормативними документами Коледжу. Результати самостійної роботи враховуються відповідно до визначених критеріїв. Підсумкова оцінка формується відповідно до системи оцінювання, встановленої у Коледжі. Повторне оцінювання, відпрацювання пропущених зайняття та оскарження результатів здійснюються відповідно до внутрішніх нормативних документів Коледжу. Під час усіх видів контролю здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності. Усі види контролю навчальної діяльності та визначення рівня сформованості тих чи тих компетентностей відбуваються за національною 4-бальною шкалою.

Критерії оцінювання визначаються за національною шкалою - «5», «4», «3», «2»

«5» (відмінно) – здобувач освіти в повному обсязі та правильно розкриває зміст теоретичного питання, демонструє ґрунтовне володіння основними поняттями, категоріями та термінами соціології. Розуміє сутність і взаємозв'язки суспільних процесів, основні наукові напрями, концепції та підходи. Уміє аналізувати та оцінювати альтернативні погляди, порівнювати різні позиції, визначати їх аргументи та відмінності, наводити змістовні приклади. Самостійно формулює та аргументує власну позицію, робить обґрунтовані висновки, виявляє критичне та самостійне мислення. Здатен розробляти та проводити мікросоціологічні опитування (анкетування, інтерв'ю) серед пацієнтів для оцінки якості медсестринського догляду та рівня їхнього задоволення послугами. Може аналізувати соціальні проблеми, визначати їх сутність і можливі шляхи розв'язання. Відповідь чітка, логічна, послідовна, змістовна, без суттєвих помилок і неточностей. На додаткові запитання відповідає впевнено та аргументовано.

«4» (добре) – здобувач освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, правильно розкриває основний зміст теоретичного питання, володіє основною термінологією. Розуміє зміст основних суспільних проблем, наукових напрямів та концепцій, уміє пояснювати їх та застосовувати знання під час виконання навчальних і практичних завдань. Здатний аналізувати та порівнювати різноманітні позиції, однак не завжди демонструє достатню глибину аргументації. Відповідь послідовна та систематизована, може містити окремі неістотні неточності або незначні помилки. На додаткові запитання відповідає переважно правильно.

«3» (задовільно) – здобувач освіти лише частково розкриває зміст теоретичного питання, відтворює основний навчальний матеріал, але недостатньо володіє термінологією та понятійно-категоріальним апаратом. Має труднощі з поясненням понять, аналізом і порівнянням науково обґрунтованих позицій, формулюванням та обґрунтуванням власних висновків. Допускає помилки та неточності. Виконує прості або видозмінені завдання за допомогою навідних запитань. Не завжди може самостійно й систематично викласти відповідь, однак на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

«2» (незадовільно) – здобувач освіти не опанував основний навчальний матеріал дисципліни, не має базових уявлень про основні соціальні проблеми, поняття, категорії та напрями. Не розуміє змісту теоретичних питань, не може пояснити основні наукові концепції та підходи, не здатний самостійно аналізувати й аргументувати власну позицію. Відповідь фрагментарна, поверхова або відсутня, містить принципові помилки. Не може виконати практичне або аналітичне завдання навіть за допомогою навідних запитань.

Критерії оцінювання практичного / аналітичного завдання

Під час оцінювання практичних та аналітичних завдань враховуються:

- повнота та правильність виконання завдання;
- правильність застосування термінології;
- розуміння змісту соціально значущої проблеми;
- уміння аналізувати та порівнювати наукові позиції, концепції та підходи;
- уміння застосовувати теоретичні знання під час аналізу конкретних ситуацій і прикладів;

- логічність та послідовність міркувань;
- обґрунтованість власної позиції та висновків;
- здатність аргументувати та критично оцінювати запропоновані положення;
- самостійність виконання завдання;
- уміння теоретично пояснити та прокоментувати отриманий результат.

Інформаційні ресурси

ОСНОВНА

1. Волович В. І., Горлач М. І., Жиленкова І. В., Кремень В. Г. Соціологія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 808 с.
2. Лобанова А. С., Калашнікова Л. В. Соціологія. Вступ до спеціальності : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : Каравела, 2022. 302 с.
3. Лукашевич М. П., Туленков М. В., Яковенко Ю. І. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій : підручник. Київ : Каравела, 2024. 544 с.
4. Матвієнко Л. В. Соціологія : навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання. Миколаїв : НУК, 2023. 140 с.
5. Піча В. М., Савка В. Є., Климанська Л. Д. та ін. Соціологія : підручник / за ред. В. М. Пічі. 5-те вид., стереотип. Київ : Каравела ; Львів : Новий Світ-2000, 2023 (також доступні перевидання 2026). 296 с.

ДОПОМІЖНА

1. Сірий Є. В. Соціологія : навчальний посібник (у схемах, таблицях, коментарях). Київ : Центр учбової літератури, 2022. 160 с.

Інформаційні платформи та електронні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського — https://www.nbuv.gov.ua/
2. Освітня платформа Prometheus — https://prometheus.org.ua/
3. Освітня платформа «Всеосвіта» — https://vseosvita.ua/
4. Електронний архів Державного університету «Житомирська політехніка» — https://eztuir.ztu.edu.ua/
5. Репозитарій Полтавського державного медичного університету — https://repository.pdmu.edu.ua /
6. Електронний репозитарій Запорізького державного медико-фармацевтичного університету. URL: https://dspace.zsmu.edu.ua/
7. Репозитарій Харківського національного медичного університету. URL: https://repo.knmu.edu.ua/
8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: https://www.nbuv.gov.ua/

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії
загальноосвітніх та гуманітарних дисциплін
Протокол № 1 від « 03 » вересня 2026 р.

Голова ЦК / ГАЙДУК Ліна